

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-657-7-3>

VARIETAL RESOURCES OF CORN (*ZEA MAYSL.*) IN UKRAINE AND THE DYNAMICS OF THEIR REPLENISHMENT

СОРТОВІ РЕСУРСИ КУКУРУДЗИ ЗВИЧАЙНОЇ (*ZEA MAYSL.*) В УКРАЇНІ ТА ДИНАМІКА ЇХ ПОПОВНЕННЯ

Mykhailyk S. M.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Senior Researcher at the Department
of Examination on Suitability
for Dissemination
Ukrainian Institute of Plant Varieties
Examination
Kyiv, Ukraine*

Михайлик С. М.

*кандидат сільськогосподарських
наук,
старший науковий співробітник
відділу експертизи на придатність
до поширення сортів рослин
Український інститут експертизи
сортів рослин
м. Київ, Україна*

Smulska I. V.

*Researcher at the Department
of Examination on Suitability
for Dissemination Ukrainian Institute
of Plant Varieties Examination
Kyiv, Ukraine*

Смутьська І. В.

*науковий співробітник відділу
експертизи на придатність
до поширення сортів рослин
Український інститут експертизи
сортів рослин
м. Київ, Україна*

Tahantsova M. M.

*Deputy Head of the Department
of Varieties Examination
for Distinctness, Uniformity
and Stability
Ukrainian Institute of Plant Varieties
Examination
Kyiv, Ukraine*

Таганцова М. М.

*заступник завідувача відділу
експертизи на відмінність,
однорідність та стабільність сортів
рослин
Український інститут експертизи
сортів рослин
м. Київ, Україна*

Кукурудза звичайна є однією з найбільш високопродуктивних злакових культур універсального призначення, яку вирощують для продовольчого, кормового і технічного використання. Для продовольчих потреб використовується приблизно 20% зерна кукурудзи, для технічних 15–20%, на корм тваринам 60–65% [1, с. 7; 2, с. 127]. У світі кукурудзу вирощують на площі близько 210 млн га, валовий збір зерна сягає 1218 млн т за середньої врожайності 5,8 т/га [3]. В Україні у 2025 році, за даними Держстату, посівна площа кукурудзи становила 261,2 тис. га, що перевищило посівну площу попереднього року

на 35,1% [4]. Валовий збір зерна кукурудзи сягнув 28,7 млн тон. Серед регіонів, лідерами за збором урожаю кукурудзи є Чернігівська (4,3 млн т), Хмельницька (2,7 млн т) та Київська (2,8 млн т) області. Середня врожайність культури становить 7,1 т/га. Найвищої врожайності 10,5 т/га досягнуто у Хмельницькій та 9,2 т/га у Київській і Львівській областях [5].

Вирощування кукурудзи на зерно є пріоритетним напрямом вітчизняного сільського господарства за показниками валового збору [6, с. 187]. Для формування високої врожайності кукурудзи визначальним фактором є добір гібридів, що розкриває продуктивний потенціал культури, її адаптивність до різних умов вирощування та ефективність використання ресурсів. В умовах стрімкої зміни клімату, що супроводжується коливаннями температурного режиму, дефіцитом вологи та нерівномірним розподілом опадів, є створення гібридів із високою екологічною пластичністю та стійкістю до стресових факторів [7, с. 249]. Впровадження у виробництво нових високоврожайних гібридів, придатних для вирощування у конкретних ґрунтово-кліматичних умовах має вагоме значення для підвищення врожайності та стабільного зростання виробництва зерна кукурудзи [8, с. 123]. Для зменшення негативного впливу погодних умов на урожайність кукурудзи, рекомендованою структурою гібридного складу посівів для степової зони є 20–30% середньоранніх та 70–80% середньостиглих гібридів; для лісостепової зони – 15–25% ранньостиглих, 45–50% середньоранніх і 15–25% середньостиглих гібридів; для полісся – 100% ранньостиглих гібридів [9, с. 281]. Такий підхід, що оснований на систематизації ФАО дозволяє раціонально використовувати кліматичні ресурси кожної зони та забезпечує максимальну врожайність та вологовіддачу.

Український інститут експертизи сортів рослин проводить науково-технічну експертизу сортів рослин з метою визначення придатності їх для поширення в Україні та набуття прав на сорти рослин, як об'єктів інтелектуальної власності. Зокрема, метою нашого дослідження є визначення господарсько цінних показників індивідуальної продуктивності нових гібридів кукурудзи різних груп стиглості за вирощування в ґрунтово-кліматичних умовах України.

У період з 2013 по 2023 роки спостерігалась позитивна динаміка поповнення Державного реєстру сортів, придатних для поширення в Україні (далі – Реєстр сортів) новими гібридами кукурудзи звичайної. Особливо стійка динаміка спостерігалась за гібридами української селекції. Найбільшу кількість гібридів зареєстровано у 2023 році – 238, з яких 80 (34%) – української селекції. Проте, найбільша частка нових гібридів кукурудзи звичайної вітчизняної селекції (41%) включено

до Реєстру сортів у 2022 році. В останні 2 роки надходження нових гібридів дещо зменшилось (рис. 1) [10].

Рис. 1. Динаміка поповнення Реєстру сортів гібридами кукурудзи звичайної за 2011–2025 рр.

За результатами нашого аналізу, спостерігається активне оновлення сортименту кукурудзи звичайної. Станом на 05.02.2026 року Реєстр сортів нараховував 1062 гібриди кукурудзи звичайної, з яких 49% становлять гібриди, які зареєстровані в останні 5 років. Частка гібридів старіших 10 років становить 13% та їх кількість з кожним роком зменшується. У Реєстрі сортів представлені гібриди кукурудзи із 20 країн походження. Переважають гібриди іноземної селекції (71%), зокрема, частка гібридів французької селекції становить 38%, німецької – 7%, угорської – 6%, австрійської – 5% та представлені такими основними компаніями, як Bayer CropScience, Corteva Agriscience, Syngenta Seeds, Limagrain Group, KWS SAAT SE та ін. Гібриди української селекції складають 29%. Провідними вітчизняними центрами селекції кукурудзи є Інститут зернових культур, Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення, ННЦ «Інститут землеробства НААН», Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва, ТОВ «Всеукраїнський науковий інститут селекції» та ін.

1. Гібриди кукурудзи поділяють на групи стиглості за ФАО – індексом, який вказує на період від сходів до повної (фізіологічної) стиглості зерна. У структурі гібридів кукурудзи звичайної представлених в Реєстрі сортів за тривалістю періоду вегетації переважають середньорання (ФАО 200–299) – 47% та середньостигла (ФАО 300–399) – 39% групи, які за рівнем врожайності та інтенсивністю досягання зерна відповідають потребам основних зон вирощування України. Ранні (ФАО 150–199) та середньопізні (ФАО 400–499) гібриди

становлять 6% та 7%, відповідно. Частки дуже ранніх і пізньостиглих гібридів не значні – близько 1% кожна.

2. Гібриди кукурудзи звичайної представлені у Реєстрі сортів є результатом досягнень сучасної селекційної науки з високим генетичним потенціалом продуктивності, підвищеною стійкістю до біотичних та абіотичних чинників, які здатні забезпечити високі врожаї зерна в різноманітних ґрунтово-кліматичних умовах за глобальних змін клімату.

Література:

1. Мазур В. А., Шевченко Н. В., Яковець Л. А. Агро-біологічні особливості вирощування гібридів кукурудзи для виробництва біоетанолу в умовах Лісостепу правобережного. Вінниця : ТОВ «Друк», 2023. 288 с.,

2. Стоцька С. В., Дідора В. Г., Клименко Т. В., Коткова Т. М. Вплив елементів технології вирощування на зернову продуктивність кукурудзи. *Таврійський науковий вісник*. 2025. № 142. Частина 2. С. 126–132. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2025.142.2.16>

3. FAOSTAT. Crops and livestock products. URL: <https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL> (дата звернення: 13.03.2026).

4. Посівні площі сільськогосподарських культур за категоріями господарств під урожай 2025 року. URL: <https://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/statinf/sg/ppskkg24.htm> (дата звернення: 15.01.2026).

5. Як йде збирання врожаю в Україні. URL: <https://latifundist.com/urozhaj-online-2025> (дата звернення: 20.01.2026).

6. Шкатула Ю. М., Забарна Т. А., Остапчук Р. В. Сучасний стан виробництва кукурудзи в Україні. *Таврійський науковий вісник*. 2024. № 139. Ч. 2. С. 182–189. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.139.2.22>.

7. Турак Ю. О., Григорів Я. Я. Продуктивність гібридів кукурудзи залежно від системи удобрення в західному регіоні України. *Український журнал природничих наук*. 2025. № 12. С. 248–256. DOI: <https://doi.org/10.32782/naturaljournal.12.2025.25>

8. Рудавська Н. М., Гук Р. М. Вплив удобрення на формування врожаю гібридів кукурудзи. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2017. Вип. 61. С. 123–134.

9. Чернобай Л. М., Музафаров Н. М., Барсуков І. П., Понуренко С. Г., Васьківська С. В. Аналіз складу гібридів кукурудзи, занесених до Державного реєстру сортів рослин України. *Селекція і насінництво*. 2012. Вип. 101. С. 279–288.

10. Державний реєстр сортів, придатних для поширення в Україні (реєстр є чинним станом на 05.02.2026) / Мін-во економіки, екології

та сільського гос-ва України. Київ. 2026. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/c5e26c83-ac95-43b8-8d53-a5f8f907099f?lang=uk-UA&title=DerzhavniiRestrSortiv-PridatnikhDliaPoshirenniaVUkraini> (дата звернення: 13.02.2026).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-657-7-4>

ANALYSIS OF POTENTIAL EU BANS ON PESTICIDE ACTIVE SUBSTANCES IN UKRAINIAN AGRICULTURE

АНАЛІЗ ПОТЕНЦІЙНИХ ЗАБОРОН ЄС НА ВИКОРИСТАННЯ ДІЮЧИХ РЕЧОВИН ПЕСТИЦИДІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Rybitskyi M. I.

*Head of the Registration Department
«BASF T.O.V.» LLC
Kyiv, Ukraine*

Рибіцький М. І.

*керівник відділу реєстрації
ТОВ «БАСФ Т.О.В.»
м. Київ, Україна*

Novytska N. V.

*Doctor of Agricultural Sciences,
Professor,
Professor at the Department of Plant
Science
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Новицька Н. В.

*доктор сільськогосподарських наук,
професор,
професор кафедри рослинництва
Національний університет
біоресурсів і природокористування
України
м. Київ, Україна*

У процесі реалізації євроінтеграційного курсу Україна бере на себе зобов'язання привести у відповідність національне законодавство із нормативно-правовими актами Європейського Союзу, у тому числі у сфері обігу засобів захисту рослин (ЗЗР). Однією з ключових вимог регламенту (ЄС) № 1107/2009 Європейського парламенту та Ради ЄС є перегляд дозволених до застосування діючих речовин у пестицидах на предмет їх безпечності для здоров'я людини, навколишнього середовища та довкілля загалом. Це означає необхідність поетапного вилучення з національного переліку засобів захисту рослин діючих речовин, які вже заборонені або обмежені в державах-членах ЄС. Однак на відміну від Європейського Союзу, аграрна система України упродовж десятиліть формувала власну модель захисту культур, значною мірою орієнтовану на вартісно доступні, перевірені та